

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Београд, 21. мај 2018. године

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду одређени смо да дамо мишљење о завршеној докторској дисертацији кандидата **Драгане Барјактаревић** под насловом: **„Усклађивање прописа Републике Србије са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине“**.

Комисија има задовољство да Наставно – научном већу Правног факултета поднесе следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

а) Подаци о кандидату

Драгана Барјактаревић рођена је 08. марта 1980. године у Београду. Завршила је основну школу и гимназију, друштвено-језички смер, у Београду. Правни факултет Универзитета у Београду уписала је 1999. године и дипломирала 2005. године, са општим успехом 7,45. Школске 2006/2007. године уписала је мастер академске студије, другог степена, на студијском програму Мастер академске студије права, Пословноправни модул и исте завршила 2008. године са просечном оценом 8,25 одбранивши мастер рад „Правни аспекти за спровођење Уговора о оснивању Енергетске заједнице Југоисточне Европе“ са оценом 8, пред комисијом у саставу проф. др Мирко Васиљевић (ментор) и проф. др. Небојша Јовановић. Правосудни испит положила је 2010. године.

У школској 2012/2013. години уписала је докторске академске студије, Међународноправна ужа научна област на Правном факултету Универзитета у Београду. Положила је испит из предмета Методи научно-истраживачког рада и вештине, први део усменог докторског испита (Међународно јавно право, Међународно право људских права и Право европских интеграција) и други део усменог докторског испита (Међународно право заштите животне околине и Право међународних организација). Одбранила је семинарски рад под насловом: „Имплементација прописа Европске уније из области заштите животне средине у оквирима Уговора о оснивању Енергетске заједнице“, под менторством проф. др. Бранком Ракићем дана 03. априла 2015. године. Одбранила је пројекат докторске дисертације под насловом: „Усклађивање прописа Републике Србије са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине“ дана 25. новембра 2015. године пред комисијом у саставу проф. др Бранко Ракић, доц. др Александар Гајић и доц. др Маја Лукић Радовић.

У периоду од 2005. до 2010. године радила је у Заводу за изградњу града Београда као приправник, затим самостални правник за послове укњижбе и потом водећи правник за послове заступања и уговарања. Од 2010. године запослена је у Агенцији за енергетику Републике Србије као самостални стручни сарадник за управно-правне послове.

Објављен рад:

- „Обавезе из Уговора о оснивању Енергетске заједнице и имплементација права Европске уније у области енергетике“, *Европско законодавство*, год XI, бр. 39-40, 2012, стр. 216-240., ISSN 1451-3188, UDK: 621.311:061.1, Biblid 1451-3188, 11 (2012).

б) Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација израђена је на 271 страници текста, проред 1,5, фонт 12 и у потпуности је у складу са захтевима Универзитета у Београду у погледу форме и садржаја. Дисертација садржи насловну страну на српском и енглеском језику,

страну са информацијама о ментору и члановима комисије, страну са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, укључујући резиме на српском и енглеском језику и кључне речи, попис литературе на 31 страници и биографију аутора.

Докторска дисертација кандидата Драгане Барјактаревић обухвата Главу I „Увод“ (стр. 1-29), Главу II „Право енергетике и право заштите животне средине“ (стр. 29-108), Главу III „Настале обавезе из процеса приступања“ (стр. 108-127), Главу IV „Правни оквир у области енергетике и заштите животне средине“ (стр. 127-211), Главу V „Енергетска заједница“ (стр. 211-225), Главу VI „Искуства земаља које су окончале процес приступања“ (стр. 225-231), Главу VII „Лиценца као пример праксе усклађивања прописа“ (стр. 231-241) и Главу VIII „Закључак“ (стр. 241-284). Рад има 544 фуснота у тексту. Списак литературе обухвата 166 коришћених библиографских јединица, коју чине монографски радови, уџбеници, зборници радова, научни и стручни чланци, док остали материјал чине извори међународног права, извори права Европске уније, домаћи закони и подзаконски акти, као и интернет адресе.

II Предмет и циљ дисертације

Предмет овог истраживања је анализа прописа Европске уније, прописа међународног карактера који се такође сматрају саставним делом европског правног оквира и прописа Републике Србије у области енергетике и заштите животне средине. Наведеној анализи се приступило како би се утврдио значај међусобног усклађивања и прожимања поменутих прописа, из разлога што отварање тржишта електричне енергије и природног гаса у Републици Србији, као и усклађивање захтева и достизање одговарајућих стандарда у области заштите животне средине захтевају, пре свега, адекватан правни оквир, одговарајућу технологију а потом и потребно знање како би се прописане мере спровеле на адекватан начин. Циљ дисертације је да се анализом постојећих начела и института међународног права и права Европске уније, у наведеним областима, одговори на питање да ли ће се путем имплементације одговарајућих норми постићи то да се и у Републици Србији потребе за енергијом задовољавају на начин да се постојећи извори енергије рационалније

троше, уз истовремено уступање места алтернативним изворима енергије, а све са циљем да употреба енергије што мање загађује околину у којој живимо.

Сврха дисертације је да укаже на то у чему се огледа значај, као и да ли постоје и који су то ризици за нашу земљу од имплементације постојећих прописа, имајући у виду да је сектор енергетике још увек значајан послодавац у Републици Србији, те с тим у вези, да ли постоји могућност да примена модерних технологија и потреба за увећањем продуктивности доведу до смањења запослености у овом сектору.

Узимајући у обзир наведено, у раду се скреће пажња на то да је регулација у области енергетике од великог значаја за смањење сиромаштва, заштиту потрошача, развој друштвених односа и уопште способност држава чланица да развијају своје друштвене системе. Потом, указаће се на околност да правни односи у области енергетике задиру у различите друштвене области као што су привреда, рударство, саобраћај, заштита животне средине и друге, као и у различите области права: међународно привредно право, трговинско право, управно право, саобраћајно право, право заштите животне средине, право конкуренције итд, те да се само синхронизованим деловањем у свим наведеним областима могу постићи жељени резултати. Имајући у виду значај енергетике као привредне гране у привреди Републике Србије, може се уочити да је процес приступања у области енергетике суштински привредно најзначајнији процес у оквиру њених европских интеграција. Смањење сиромаштва, повећање запослености и одговарајући ниво привредне развијености, као кључне околности које доприносе бржем укључивању земље у европске интеграције, не може се ни замислити у Србији без значајног и вишеструког повећања енергетске ефикасности, под којом појмом се подразумева коришћење енергије на начин да се са што мањом потрошњом енергије постигну што већи резултати а тиме и смањи негативан ефекат енергетског циклуса.

Дисертација има за циљ да објасни потребу за усклађивањем домаћих прописа са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине, тим пре што је све већи значај теме која је предмет истраживања како за националне политике тако и за ЕУ. За нашу земљу значај наведене области истраживања огледа се у томе што смо кроз процес Енергетске заједнице постали део енергије Европске уније. Овај процес нас води, са пуном имплементацијом

релевантних прописа Европске уније, ка постајању саставног дела јединственог тржишта енергије Европске уније знатно пре формалног прикључења. Посебно треба истаћи и то да стратешко опредељење наше земље за прикључење Европској унији доприноси значају изабране теме докторске дисертације.

III Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању су: 1) норме из области заштите животне средине врше утицај на област енергетике и обрнуто; 2) повећањем енергетске ефикасности, а самим тим смањењем потрошње енергије, може се постићи исти учинак; 3) коришћењем обновљивих извора енергије, односно природног потенцијала, постиже се адекватан ниво снабдевености енергијом, уз истовремено спречавање потпуног нестанка фосилних горива које одликује необновљивост, као и смањење загађености животне средине; 4) отварањем тржишта електричне енергије и природног гаса омогућава се увођење конкуренције на наведеним тржиштима, што представља шансу и омогућава избор како потрошачима, тако и инвеститорима.

IV Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација „Усклађивање прописа Републике Србије са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине“ поред Увода и Закључка, садржи још шест поглавља. У уводном делу дефинисан је предмет дисертације и основне хипотезе од којих се полази у истраживању. Дат је и краћи садржај дисертације и очекивани научни допринос.

Прво поглавље бави се проучавањем правне природе комунитарних прописа, односно основних карактеристика правног система Европске уније у контексту хармонизације и стварања повољног правног окружења. У првом делу дисертације приказан је и историјат односа наше земље са Европском унијом и указано је на обавезе које смо преузели у области енергетике и заштите животне средине, као и оне чија нам обавезност тек предстоји. Потом се указује на утицај који субјекти

права енергетике својим активностима врше на животну средину и потребу да се применом одговарајућих мера и технологије штетни утицаји минимизирају.

У другом поглављу разматра се веза између права енергетике и права заштите животне средине кроз анализу појмова, извора и принципа ове две гране права, а све у циљу указивања на повезаност и потребу за усклађивањем правних правила у наведеним областима, имајући у виду да је правно регулисање у области енергетике могуће потпуније разумети једино ако се у обзир узме и правно регулисање заштите животне средине уопште, а посебно на међународном плану. С тим у вези, у овом делу дисертације проучавају се међународни извори права енергетике и права заштите животне средине, извори права енергетике и права заштите животне средине у праву Европске уније, као и у праву Републике Србије. Такође, разматра се питање да ли је право енергетике, како код нас тако и у свету, самостална правна дисциплина или оно спада у посебну област других грана права, као и питање да ли право енергетике спада у националну или међународну област права, односно да ли ову област треба посматрати са аспекта међународног права или са аспекта националних права, како би се дошло до адекватних правних решења у циљу унапређивања одрживог развоја. Затим, излажу се циљеви, проблеми развоја и основни аспекти енергетске политике ЕУ као и циљеви политике ове организације у области животне средине.

Треће поглавље посвећено је анализи процеса оснивања Енергетске заједнице који је започео још 2002. године потписивањем првог Атинског меморандума о разумевању, а затим настављен 2003. године потписивањем другог Атинског меморандума о разумевању, који не представљају међународноправно обавезујуће акте, али који су као израз политичке воље потписници дали додатни подстицај за припрему Уговора о оснивању Енергетске заједнице, као међународноправно обавезујућег акта, који представља правни основ за реализацију постављених циљева и сарадњу између Републике Србије и ЕУ. У оквиру овог поглавља указано је на значај наведеног процеса из разлога што су трансформацијом политичких споразума о стварању регионалног тржишта енергије југоисточне Европе у правно обавезујући уговор земље југоисточне Европе и Европске заједнице преузеле низ обавеза које се односе на стварање стабилног, регулаторног и регионалног тржишта електричне енергије и гаса и, с тим у вези, имплементацију комунитарних прописа из области

енергетике, заштите животне средине, конкуренције и заштите потрошача. Наведене обавезе преузете су са циљем да се побољшају друштвени, економски и еколошки стандарди у региону и обезбеди сигурност снабдевања енергијом, имајући у виду да је енергетска безбедност уговорних страна услов социјалне безбедности њених грађана и остваривања одрживог развоја кроз ефикасно коришћење енергије и бригу о животној средини.

Четврто поглавље обухвата анализу прописа Европске уније, који представљају правни оквир у области енергетике и заштите животне средине, са циљем да се укаже на то да је неопходно да се и у Републици Србији потребе за енергијом задовољавају на начин да се постојећи извори енергије рационалније троше и истовремено полако замењују алтернативним изворима енергије, како би употреба енергије што мање загађивала околину у којој живимо, посебно имајући у виду да су енергетски извори ограничени а тражња за енергијом све већа. Да би се наведено остварило потребан је безбедан и уједначен прекогранични транспорт енергије а он захтева, између осталог, и јединствен правни оквир. Циљ прописа који се преносе у домаће право јесте да заиста буду применљиви на одговарајуће објекте и инфраструктуру, те је потребно створити услове да одређена правила, одређени правни оквир и одређене процедуре нађу своју практичну примену. Наведени прописи анализирају се кроз преглед правног оквира односно прописа које смо у потпуности имплементирали у наш правни систем, као и оних за чију су потпуну имплементацију неопходне даље измене у нашим прописима.

Пето поглавље бави се идејом оснивања Енергетске заједнице, која је произашла из потребе остваривања сигурности снабдевања енергијом региона и повезивања тржишта енергије региона Југоисточне Европе са тржиштем Европске уније, у смислу стварања подручја без унутрашњих граница за токове енергије. Посебно се анализира институционална структура ове организације, акти које доносе институције Енергетске заједнице и правно дејство ових аката.

У оквиру шестог поглавља износе се искуства земаља које су окончале процес приступања, а која искуства су од велике важности за државе које кроз овај процес пролазе. На тај начин скреће се пажња на одређене приоритете и наглашава потреба за елиминацијом ризика. Нова држава чланица је, након приступа ЕУ, суочена са бројним питањима која треба обрадити у европском контексту, при том узимајући у

обзир и своје националне интересе. С тим у вези, у оквиру овог поглавља приказано је искуство Словачке, као релативно младе државе чланице, које представља добар пример с обзиром да је ова држава стекла искуство и пуноправно се укључила у развој стратешког и законодавног окружења. Затим, у циљу адекватног поређења, приказана су и искуства Републике Хрватске и Републике Словеније.

Седмо поглавље посвећено је анализи лиценце као акта којим се утврђује испуњеност услова за обављање енергетских делатности, и то како са становишта Закона о енергетици, Правилника о лиценци за обављање енергетске делатности и сертификацији и Закона о општем управном поступку, тако и са становишта тренутних решења и предлога на нивоу ЕУ. Исто тако, указује се на уочене проблеме у пракси до којих долази приликом издавања лиценце, из разлога неусаглашености Закона о енергетици са Законом о општем управном поступку и Законом о привредним друштвима. На нивоу ЕУ изнети предлози крећу се у правцу укидања лиценце, а по узору на многе западноевропске земље, из разлога што се овај акт види као административна препрека која отежава пословање и улазак на домицилно тржиште у оквиру јединственог ЕУ тржишта.

V Очекивани резултати и научни допринос дисертације

На основу коришћене литературе, односно упоређивања прописа Републике Србије са регулативом Европске уније, потврђене су хипотезе од којих се у истраживачком раду пошло. Наиме, анализом прописа Европске уније, прописа међународног карактера који се такође сматрају саставним делом европског правног оквира и прописа Републике Србије, у области енергетике и заштите животне средине, дошло се до закључка да норме из области заштите животне средине врше утицај на област енергетике и обрнуто, те да је приликом поступања и доношења одлука које задиру у материју једне од две области истраживања неопходно консултовати и прописе из друге области. При том, неопходно је константно усаглашавање поменутих прописа на свим нивоима, посебно из разлога што је уочена повезаност између коришћења енергије и више или мање неповољног дејста које обављање енергетских делатности изазива, а које се некада из економских или других разлога толеришу, иако њихово дејство на дужи рок може бити штетно. При

свему томе треба имати у виду принцип одрживог развоја, који као врховни принцип међународног права заштите околине представља израз намере да се успостави равнотежа између заштите околине и економског развоја. Потом, потврђене су и остале хипотезе од којих се у истраживачком раду пошло, а које се односе на то да се повећањем енергетске ефикасности, коју прати смањење потрошње енергије, може постићи исти ефекат, да се коришћењем обновљивих извора енергије може постићи задовољавајући ниво снабдевања, уз истовремено смањење загађености животне средине, као и да се отварањем тржишта електричне енергије и природног гаса омогућава увођење конкуренције на наведеним тржиштима, што представља шансу и омогућава избор како потрошачима, тако и инвеститорима. Анализом поменутих прописа утврђено је да је Србија постигла висок ниво усклађености са правним тековинама Европске уније, а све у циљу подизања сопствених стандарда у наведеним областима како би се омогућило остваривање квалитетнијих услова за живот како са економског, тако и са еколошког становишта.

Докторска дисертација кандидата Драгане Барјактаревећ представља изворно и самостално научно дело настало као резултат вишегодишњег брижљивог истраживања, заснованог на изучавању богате литературе, релевантних домаћих аутора и репрезентативних аутора посебно у европским оквирима. Допринос тезе је у томе што кандидат повезује одговарајуће прописе међународног права, прописе Европске уније и домаће прописе, из области енергетике и заштите животне средине, указујући на њихову узајамну зависност.

Истраживање на тему „Усклађивање прописа Републике Србије са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине“ представља значајан допринос домаћој науци, с обзиром да је у питању веома актуелна и недовољно истражена тема у домаћој научној и стручној литератури. Основна тема дисертације је посебно актуелна имајући у виду све већу загађеност планете изазвану великим делом процесима и појавама који прате производњу, дистрибуцију и потрошњу енергије, а који се неопходни како би се задовољиле људске потребе, као и да је нужност коришћења енергије, односно повећање обима коришћења енергије, директно сразмерно повећању степена заштите животне средине.

VI Закључак

На основу свега наведеног, Комисија је утврдила да је докторска дисертација кандидата **Драгане Барјактаревић**, под насловом **„Усклађивање прописа Републике Србије са прописима Европске уније у области енергетике и заштите животне средине“** у свему израђена према одобреној пријави и досеже високе универзитетске стандарде. Предметни докторат представља самостални и оригиналан научни рад из уже међународноправне научне области. Стога, са великим задовољством, констатујемо да су се стекли сви академски услови за њену јавну одбрану, те у том смислу и чинимо предлог Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да донесе одлуку којом се допушта одбрана ове докторске дисертације.

У Београду,
21. мај 2018. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Др Стеван Лилић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду, у пензији

Др Бранко Ракић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Мирјана Дреновак Ивановић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Београду

Др Наташа Томић, ванредни професор
Саобраћајног факултета Универзитета у Београду

др Маја Лукић Радовић, доцент
Правног факултета Универзитета у Београду
